

ESBÓS PER A LA CLARIFICACIÓ DE LES DIVERGÈNCIES TÀCTIQUES ENTRE LA INTERNACIONAL COMUNISTA I L'ESQUERRA COMUNISTA D'ITÀLIA (II)

(La primera part es va publicar a *El Comunista* n°63)

Podem afirmar que les "condicions d'admissió" no es van complir en cap P.C. excepte el P.C. d'Itàlia. El punt 3 exigia la creació "a tot arreu, paral·lelament a l'organització legal, d'un organisme clandestí, capaç de complir en el moment decisiu amb el seu deure cap a la revolució". Ni francesos, ni alemanys ni maximalistes ho van fer. Qui va reconèixer i va posar en pràctica "la ruptura total i definitiva contra el reformisme i la política centrista..."? (Punt 7). No només no es va complir en "el menor termini possible" exigint per la I.C. sinó que reformisme i centrisme campaven pels seus respectes dirigint als PCs i decidint la política de la I.C. mateixa.

Quins partits van dur a terme una política classista de solidaritat activa amb els moviments d'alliberament de les colònies? Era demanar-los massa a socialdemòcrates transvestits!

En el punt 10 es deia: "Tot partit comunista pertanyent a la I.C. ha de combatre amb energia i tenacitat a la "Internacional" dels sindicats grocs d'Amsterdam.". Més tard, un any després, vindria l'**acostament** a aquests sindicats **grocs**. El dos d'abril de 1921, es van iniciar les reunions amb les dues internacionals grogues (socialdemòcrates). Decidint mediar entre les dues internacionals sindicals i fer manifestacions conjuntes el 20 d'abril i el 1r de maig.

Aquí naixia el FRONT ÚNIC des dels vèrtexs, i moria la declaració de "guerra sense quarter (...) a tots els antics partits socialdemòcrates grocs", com es deia en el punt 17 de les "Condicions d'admissió".

Al febrer de 1922 es reuneix l'Executiu Ampliat, Zinoviev després d'analitzar la situació de reflux en què es trobava el moviment revolucionari mundial explicava els objectius de tal proposició a les internacionals grogues:

"Nosaltres no acceptarem mai constituir un sol partit amb els socialistes... però en aquest moviment hi ha alguna cosa més; hi ha una cosa perfectament sana, el desig de lluitar units contra la burgesia... i si nosaltres sabem utilitzar aquest estat d'ànim tindrem alhora un intel·ligent partit comunista i un gran moviment de massa".

No deixar que s'allunyés el moviment de massa, que havia estat present en els anys anteriors, i fer front a l'ofensiva de la burgesia que s'anava recuperant, heus aquí la finalitat que la Internacional buscava. Els fets demostrarien després que el moviment de massa no s'aixeca amb la voluntat i menys encara recorrent a maniobres tàctiques que només provocarien la pèrdua de la independència del partit de classe, que no es plega a "l'estat d'ànim" del moment que tingui la classe obrera, per a conquerir més influència sobre ella, sinó que representa en tot moment "el futur del moviment" en el si d'aquest, com deia el Manifest de 1848.

En aquell executiu ampliat va ser Terracini qui va defensar l'oposició a aquesta tàctica per part del P. Comunista d'Itàlia.

"La qüestió que es planteja és la següent: per a conquerir les masses; hem d'abandonar precisament els principis als quals devem la nostra força? Nosaltres pensem que amb els mitjans proposats per l'executiu serà potser possible conquerir les masses; però no tindrem partits comunistes... la tàctica dels acords polítics parlamentaris ens farà perdre molts sostenidors. Amb acords com aquests conquistarem potser cent mil obrers, però perdem almenys mil comunistes. Jo prefereixo veure a

aquests mil companys amb nosaltres". (Humbert-Droz, pàgs. 24 i 26).

Front Únic a nivell sindical, és a dir, com a instrument que uneixi a la classe obrera en la seva lluita immediata, **sí**, però front únic a nivell polític **no**. Aquesta va ser la postura de l'Esquerra Italiana, més desenvolupada després en les tesis presentades al IV congrés.

Postura a la qual responia Zinoviev de la següent manera:

"Tota la filosofia de Terracini es pot resumir amb aquesta frase: amb D'Aragona (dirigent sindical) sí, amb Turati no. Aquesta diferència entre el pla sindical i el polític és absolutament insostenible (...) Terracini ens ha demanat esperar però la nostra tasca no és la d'esperar sinó la d'accelerar els processos en curs". (Ídem. pàg. 27).

El mes següent la Internacional va decidir enviar dos delegats (Humbert-Droz i Kolarov) al II Congrés del Partit Comunista d'Itàlia que es reunia a Roma al març de 1922, amb la finalitat d'explicar als delegats la tàctica del front únic i impedir que en el congrés sortissin votades les tesis presentades per la direcció del partit, contràries al front únic a nivell polític.

No obstant això, el congrés va votar majoritàriament les tesis de la direcció.

El Partit Comunista d'Itàlia, llavors sota la direcció de l'Esquerra, entrava així en obert contrast amb la línia de la I.C.

El mateix Humbert-Droz no pot menys que reconèixer que "després del congrés de Roma, l'Executiu de la Internacional estava convençut que l'escissió de Livorno havia estat un error, error que feia recaure generosament sobre Serrati, però que tractava de corregir esforçant-se per guanyar per a la I.C. al partit socialista italià... "Livorno" s'havia tornat un espectre en la Internacional, l'exemple que calia evitar costí el que costí". (Ídem. pàg. 30).

Paraules dites, això sí, per un oportunista-centrista com aquest però que sens dubte reflectien la línia política que s'imposava ja.

El IV Congrés de la I.C. no només va discutir una altra vegada la tàctica del front únic, sinó que va estendre aquesta tàctica fins a la del "Govern obrer". Com a "govern obrer" es volia designar una espècie de govern intermig entre la dictadura de la burgesia i la dictadura del proletariat, un govern que podia incloure o no la participació dels comunistes. Però que quan no es donés aquesta participació, els comunistes havien de secundar-lo sempre que es donessin determinades condicions i determinades garanties.

L'Esquerra Italiana rebla una vegada més i aquesta vegada de manera més exhaustiva les seves posicions sobre el front únic:

"I hem dit també que fer-se promotors del Front Únic Polític significaria desmoralitzar les masses, les quals no veurien en el nostre gest més que un desesperat crit de socors. I encara més; on està en el Front Únic Polític la continuïtat d'organització del batalló revolucionari en moviment homogeni i independent? En el Front Únic la nostra unitat es deformaria i es dispersaria en la disciplina organitzativa d'un organisme heterogeni en les seves parts. Per això, nosaltres diem: Front Únic Sindical sí, Front Únic Polític no." (Discurs de l'Esquerra Italiana en el IV Congrés de la I.C. pàg. 4)

I per lògica conseqüència les que concerneixen al "govern obrer":

"Si se'ns demanés presentar a les masses aquest govern com a 'govern antiburgès' nosaltres respondríem que una tal actitud s'oposa a tots els principis fonamentals del comunisme. Perquè

si acceptéssim aquesta fórmula política laceraríem la nostra bandera, sobre la qual està escrita: no existeix govern proletari que no estigui constituït sobre la base de la victòria revolucionària del proletariat." (Ídem. pàg.5)

Així doncs, no hi ha un altre "govern obrer" que no sigui la dictadura del proletariat.

En el IV Congrés es va tornar a tractar la qüestió italiana. A finals de 1922 el P.S.I. havia expulsat la dreta reformista d'aquest partit, complint-se així la condició que el III Congrés havia posat per a la fusió d'aquest partit amb el Partit Comunista.

Així, el IV Congrés esten tota una resolució o mandat de fusió dels dos partits, nomenant un comitè de fusió que s'encarregui de la seva realització pràctica. Aquesta resolució va ser votada per unanimitat del congrés. La delegació italiana dirigida per l'Esquerra no va votar en contra.

Després d'explicar la seva posició de **complet i absolut desacord** amb la resolució, va fer una declaració en la qual se sotmetia a la disciplina de la Internacional i es comprometia a dur-la a terme.

Una presa de posició com aquesta va estar influïda per una enèrgica carta de la delegació russa, anterior a aquestes sessions, signada per Lenin, Trotsky, Zinoviev, Radek i Bujarin en la qual es demanava a la delegació italiana que es limités a una declaració de disciplina per a evitar un "error irreparable" i un aïllament complet del Partit Comunista italià. L'Esquerra va respondre a la carta:

"Després de rebre el vostre enviament i el vostre fraterm consell, us declarem que la representació de la majoria del P.C.I. callarà. Aquesta no sostindrà les opinions que vosaltres coneixeu i de la justesa de les quals roman convençuda". (Stato operaio, 13-03-1924).

Però la veritable causa d'aquesta postura era l'aïllament polític de l'Esquerra ja que no existien internacionalment signes de reacció contra el malabarisme tàctic que s'obria pas en la I.C.

En la pràctica aquesta fusió es va tornar impossible

En tornar del IV Congrés, Bordiga llança el "MANIFEST" des de la presó (gener 1923) en el qual adverteix ja d'una manera oberta de la greu desviació que travessa la política de la I.C. i de les grans divergències que separen d'ella a la direcció del P. Comunista d'Itàlia.

Adverteix de la crisi en què es troba el partit i aclareix que *"aquesta crisi no té el seu origen en dissensions internes, sinó en divergències entre el partit italià i la I.C."*

"El partit italià ha tingut opinions diferents de la internacional sobre la tàctica 'internacional'".

"Les divergències quant al tema italià s'han manifestat encara més greus, sortint dels límits de la 'tàctica' per a tocar fins i tot les mateixes bases de constitució del partit".

"La internacional ha anat i va modificant les seves directrius, fins ara aparentment en matèria de tàctica, però ara ja també en matèria de programa i de normes fonamentals organitzatives".

Per exemple, en la qüestió de la fusió en la qual *"la política seguida per la internacional, sense obtenir la fusió ha impedit al partit comunista utilitzar algunes situacions en què els treballadors tendien a acudir a ell".*

"Segons nosaltres, el maximalisme (centrisme) és una forma d'oportunisme tan perillosa com el reformisme (...) exercirà encara la tasca de desviar a les masses amb el seu llenguatge xerraire".

Després de reconèixer que s'està potser en vigília d'una crisi a nivell internacional, incita a tots els militants a conèixer la

naturalesa dels problemes i a participar en la discussió d'aquests, alhora que demana la difusió fora d'Itàlia d'aquest document.

Poc després, a l'executiu ampliat de juny de 1923, la delegació del Partit Comunista d'Itàlia porta un mandat en el qual es demana la ruptura de relacions amb el P.S.I. per part de la I.C. i es declara que el P.C. d'Itàlia només mantindrà relacions amb els membres del P.S.I. que declarin acceptar els principis de la Tercera Internacional en vistes de l'entrada al P.C., **només a través de l'ADHESIÓ INDIVIDUAL**, al mateix temps s'exclou la ruptura amb la I.C. però la direcció del P.C. (llavors dirigit per l'Esquerra Italiana) es declara dimissionària si no es compleixen aquests punts.

La direcció del P.C. d'Itàlia **no pot ja continuar assumint la responsabilitat de la línia política imposada per la I.C.**, que entrava en contradicció amb el programa i amb els principis aprovats el 1920 per la I.C. mateixa.

La dimissió no es va arribar a realitzar perquè amb el pretext que es perllongava l'arrest en la presó dels principals dirigents, aquests són rellevats de les seves funcions.

Al mateix temps la corrent de Vella i Nemmi aconsegueix la majoria i pren la direcció del P.S.I. i del diari "Avanti" en el congrés de Milà del Partit Socialista.

Aquesta corrent era contrària als principis de la I.C. i adversa totalment a la fusió dels dos partits.

Els partidaris de la fusió dins del P.S.I s'organitzen en fracció dins d'aquest.

Davant la situació que es creava a Itàlia la direcció de la I.C. decideix enviar amb caràcter fix a Humbert-Droz que ja havia estat triat per al secretariat dels països llatins després del III Congrés. Aquest element havia tingut èxit en la fusió del partit comunista suís amb la fracció d'Esquerra del partit socialista el que probablement va determinar la seva elecció ja que mai havia estat un comunista.

Ell mateix reconeix:

"Amb gran sorpresa per part meua, en aquest congrés vaig ser proposat per Lenin com un dels tres secretaris de la I.C. i triat malgrat meu. A la meua elecció es va arribar per les raons següents: havia estat un adversari de la guerra, un objector de consciència el 1916, però més tolstí que bolxevic (...) Lenin coneixia tot el meu passat. Pastor, tolstí i membre del PS suís fins a l'escissió, no obstant això, havia estat triat a suïssa per a realitzar la fusió del petit partit comunista amb l'esquerra del partit socialista i l'havia aconseguit, lligant als dos grups a realitzar la fusió sense grans dificultats". (Humbert-Droz [H.D.]. pàg. 22).

A partir de llavors tots els desvetllaments de la I.C. i del seu "funcionari" a Itàlia tendiran a aconseguir la fusió.

Per a això intenten guanyar una majoria dins del P.S.I., pel que no dubten a utilitzar qualsevol maniobra tàctica; ja el 21 d'abril de 1923 Humbert-Droz escrivia a Zinoviev:

"El nostre deure, d'acord amb els companys unionistes era el d'establir les bases; en aquest mateix congrés (Milà) de la campanya que cal iniciar per arribar en el pròxim congrés a una majoria netament fusionista (...) La idea de fer adherir-se a membres del partit comunista al partit socialista és excel·lent, però sens dubte es trobarà amb l'oposició i el sabotatge del partit comunista". (H.D. pàgs. 55-56). És a dir que es discutia en la I.C., quins membres del P.C. d'Itàlia passessin al PSI per tal d'aconseguir una majoria fusionista. No es va arribar a fer per temor al sabotatge del P.C. d'Itàlia controlat encara per l'Esquerra.

I el Presidium de la I.C. escrivia al comitè central del P.C. d'Itàlia el 8 de febrer de 1924:

"Cal orientar-se cap a la conquesta del major nombre possible de membres del partit socialista. Per a això es pot adoptar perfectament com a moment tàctic intermig i naturalment provisional, la plataforma Lazzari (centrista oportunista venerat encara en el partit socialista, ndr). (...)

És clar que el nostre objectiu és la fusió completa. Però cal recordar que per arribar efectivament i no sols de paraula a una fusió són necessàries tota una sèrie de maniobres tàctiques" (Arxiu H.D., pàg. 79). Proposar com ho fa el Plenum de la I.C., la "Plataforma Lazzari" per la unificació suposava passar-se clarament al terreny de l'oportunisme.

Aquestes maniobres compten sempre amb el "sabotatge" del Partit Comunista que controlava encara l'Esquerra, encara sense estar en la direcció nacional, com ho demostra la conferència de Como, al maig de 1924, on l'Esquerra aconsegueix la majoria de dirigents locals i regionals.

Això fa ingovernable el partit en aquella època en ser-li impossible a la direcció centrista imposar al partit en la pràctica les directives tàctiques de la Internacional.

Lenin ja no estava. La seva última aparició havia estat en l'executiu ampliat de juny de 1923 en el qual no va poder intervenir per trobar-se ja greument malalt i la seva única i dràstica frase en saludar els delegats denota que ell també havia de veure en greu estat la situació: "Estem definitivament perduts, nois" -aproximadament- li va dir a un grup de delegats entre els quals estava el representant de l'Esquerra. (Plaidoyer pour Staline, 1956)

Era el fracàs d'una experiència, de l'esforç per recobrar com fos una eferescència revolucionària en declivi.

I va ser després, pels qui el van sobreviure sobre la via de la revolució, la necessitat de treure una confirmació pràctica del que suposa no deixar ben "tancada" la delimitació de la tàctica.

Després de la mort de Lenin, deia l'Esquerra: "Lenin ens deixa 'tancada' la qüestió de la doctrina i del programa, però no la de la tàctica. Subsisteix el perill que el mètode tàctic de Lenin sigui tergiversat fins al punt de perdre la visió dels seus clars pressupostos programàtics revolucionaris." (Lenin en el camí de la revolució, 1924).

Si Lenin es va permetre utilitzar unes certes tàctiques a Rússia va ser perquè allà encara estava a l'ordre del dia la revolució burgesa, la qual cosa feia que les aliances i compromisos que els bolxevics van plantejar allà no se sortissin del límit dels principis o per dir-ho d'una altra forma, no entressin en contradicció amb aquests. I només qui sabés magistralment no separar-se ni un mil·límetre del programa i dels principis podia dur-les a terme.

Però la transmissió d'aquestes tàctiques al moviment d'occident on el sistema burgès estava plenament assentat va representar la ruïna d'aquest.

Posteriorment, sí ha estat històricament possible treure el balanç del resultat de la pèrdua de la independència programàtica, organitzativa i **tàctica** del partit proletari.

Resumint en poquíssimes paraules un balanç d'una de les tàctiques que es van fer extensives al moviment d'occident, l'Esquerra podrà dir ja en els anys del llarg període contrarevolucionari:

Vegem una mica qui ha comprès l'invocat lema de Lenin en tota la seva cruïsa. Si se li hagués preguntat com els bolxevics havien de comportar-se amb els socialdemòcrates, ell havia dit: "utilitzar-los fins que es consumeixin". "Ara fem el balanç. Qui ha estat consumit? el comunisme revolucionari o l'oportunisme socialdemòcrata?" (Coherència dels ancians, contorsions dels júnior- Battaglia Comunista - 10 maig 1952).

Al febrer de 1924 H.D. escriu a Zinoviev sobre la indisciplina

de Bordiga, que en una reunió havia declarat:

"Al juny la internacional ha considerat que havia de ser eliminat de la direcció del partit per motius polítics. Així doncs, he passat a l'oposició tant en el partit com en la internacional. Sóc disciplinat quan se'm demana callar en interès de la tàctica de la I.C. però no se'm pot obligar a fer de nou un treball polític important. En el parlament hauria de parlar dels meus desacords amb el partit que represento tret que el partit m'escrigui els discursos. En aquest cas han de triar un altre magnetòfon. Ara estic en el partit comunista en la mateixa situació en la que estava en el partit socialista: l'oposició d'extrema esquerra que rebutja prendre part en el treball de llocs de responsabilitat, de direcció o representació (...) en la vella direcció hem comès errors, hem estat massa elàstics, **hauríem d'haver estat encara més rígids en l'aplicació de la nostra línia.**" (Arxiu H.D., pàg. 85).

Si d'alguna cosa es penedeix, no és d'haver estat **rígids**, sinó "massa elàstics" i poc rígids.

Poc després al juny de 1924, en el V Congrés de la I.C. es va tornar a discutir el tema del feixisme. Ja des de 1921-22 l'Esquerra havia donat valoracions d'aquest fenomen contraposades a les donades per Gramsci i els centristes del partit.

Mentre per aquests el feixisme era el producte del capitalisme més endarrerit i representava una burgesia agrària endarrerida, a la petita burgesia urbana i era per tant un factor de reculada; per l'Esquerra en canvi el feixisme era un producte del capitalisme modern que en aquesta forma de govern trobava la seva màxima centralització d'estat i havia sorgit precisament com a reacció davant el perill del moviment proletari, com a concentració de totes les forces antiproletàries en defensa del sistema capitalista. Representava també la màxima centralització de classe dins de la classe dominant, constituïa "una 'mobilització' de les classes mitges i intel·lectuals duta a terme per part i en benefici de l'alta burgesia industrial, bancària i agrària." (El moviment Dannunziano, Prometeu núm. 2 febrer de 1924).

En la posició de l'Esquerra el feixisme no és un fenomen diferent al capitalisme i precisament al capitalisme més desenvolupat; això es demostrarà després de la 2a Guerra Mundial, quan s'assistirà a una fascistització de tot el règim polític de la burgesia, encara que sigui sota la seva vestidura democràtica.

Tampoc podia ser considerat com un "excés" ja que "la burgesia avui comet un únic 'excés': el d'estar en el poder". (il Comunista, 14-07-1921).

Seguint aquesta mateixa línia, quan després de les eleccions de 1924 els feixistes maten al diputat socialista Mateotti, els partits liberals burgesos al costat del Partit Socialista i del Partit Comunista es retiren del parlament oficial i munten un antiparlament a l'Aventino, l'Esquerra es pronuncia per la tornada dels diputats del P.C. al parlament oficial, ja que aquella operació estava dirigida cap a l'objectiu d'un parlament i unes eleccions "veritablement democràtiques" o sigui un intent de rejuveniment de l'Estat i de les institucions burgeses sota la màscara democràtica. És a dir, pretenien tornar enrere la roda de la història.

"Nosaltres tornarem contra el feixisme no amb l'imbècil objectiu de noves eleccions "en un ambient de llibertat". La democràcia ja ha consumit la seva època. Les oques liberals i a l'uníson amb elles les mateixes àguiles que avui ostenten un antiparlamentarisme burgès i reaccionari cridaran de molt diferent manera quan vegin com tractarà la democràcia a una

revolució que no sigui d'opereta".

"Lluny de restaurar els ideals pels quals ploren els molts améndolas i turatis, la revolució de les grans masses proletàries d'occident els farà assistir a una satànica correguda de puntades en el cul a la santa democràcia, mai verge i sempre màrtir. Només a això es podrà anomenar alliberament". (Què és el que val una elecció, Unità, 16-04-1924).

Un altre punt va succeir amb els "Arditi del popolo" (Audaços del poble) moviment armat que feia front amb la violència als camises negres.

En la posició de l'Esquerra era el partit comunista (que de fet mai va col·laborar amb ells) qui havia d'organitzar l'autodefensa armada sota un caire proletari i de classe contra classe i no en un front interclassista, popular i amb una ideologia en pugna pel restabliment democràtic com eren els "Arditi del popolo". Aquesta mateixa posició es mantindrà enfront de tots els futurs moviments de resistència i partisans.

Posició diferent a aquesta s'havia mantingut amb la "Alleanza del Lavoro", front sindical al qual el Partit comunista (fins i tot dirigit per l'Esquerra) havia cridat els seus membres a col·laborar i fomentar.

Aquestes decisions enfront l'antifeixisme no van ser no obstant això compartides pel Comintern, que retreu als comunistes italians haver tractat el problema de manera massa teòrica i de principi en el cas dels "Arditi del popolo".

Diferència que es veu també en la valoració del feixisme que per exemple Lenin, en el seu informe davant el IV Congrés de la I.C. (Cinc anys de la revolució russa i perspectives de la revolució mundial, O.C. v. 36, pàg. 428) el compara amb les centúries negres (bandes tsaristes retrògrades).

Però el V Congrés de la I.C. va representar una **falsa** bandada a l'esquerra; falsa perquè es va fer sobre posicionis igualment incorrectes, com és el cas de l'anomenada "bolxevització" que pretenia de manera artificial i mecànica transformar els partits adherents a la Internacional en bolxevics, com si el programa i el caràcter revolucionari d'un partit s'improvisessin i s'executessin per una decisió. I sobretot, el caràcter d'un moviment polític no resideix en "la seva forma d'organització", sinó en els seus principis programàtics i tàctics.

Va ser en aquest congrés on va sorgir la teoria del "socialfeixisme" o identificació del feixisme i la socialdemocràcia.

En ell es va donar un gir de la I.C. declarant novament a la socialdemocràcia com un partit de la burgesia i no un partit pretesament proletari amb el qual es proposava formar govern a través d'una coalició parlamentària com es feia veure en anteriors congressos.

"És cert que avui la socialdemocràcia s'ha tornat el tercer partit de la burgesia, un partit de govern", (Informe de Zinoviev al V Congrés. Arxiu H.D., pàg. 174). Si bé se la identifica amb una ala del feixisme:

"El fet més important és que la socialdemocràcia s'ha convertit en una ala del feixisme". (Idem)

L'Esquerra Italiana havia identificat socialdemocràcia i democràcia en general amb feixisme en tant que les dues són factors de conservació del sistema capitalista i les dues mantenen la pretensió burgesa de ser un govern de representació popular si bé un es reclama a la "sobirania popular" i un altre a la "nació"; però com dues cares d'una mateixa moneda, com dues formes de govern de la burgesia.

En aquest mateix congrés l'Esquerra Italiana es ratifica en la seva postura enfront del feixisme:

"Al nostre país s'ha realitzat la forma extrema de

desenvolupament del govern en òrgan dirigent i en comitè d'interessos dels capitalistes.

Les mesures de govern del feixisme mostren que aquest està al servei de la gran burgesia; del capital industrial, financer i comercial i que el seu poder està dirigit contra els interessos de totes les altres classes". (Informe de l'Esquerra sobre el feixisme al V Congrés - Comunisme i feixisme).

En aquest V Congrés l'Esquerra italiana acorda votar a favor del projecte de resolució de Zinoviev.

"L'esquerra italiana votarà, malgrat tot, pel projecte de Zinoviev que, confrontat amb les resolucions del IV congrés s'acosta molt a les tesis que nosaltres hem defensat sempre.

Les nostres reserves concerneixen únicament a algunes formulacions dels paràgrafs sobre el Front Únic, la consigna del govern obrer i algun altre punt de secundària importància". (Arxiu H.D., pàg. 176).

En aquest context de "gir a l'Esquerra", la Internacional intenta recuperar a l'Esquerra italiana, oferint fins i tot el càrrec de vicepresident de la I.C. a Bordiga. Càrrec que aquest va rebutjar demanant que aquest gir a l'Esquerra fos realment efectiu abandonant les consignes que encara es mantenien de "front únic" o "govern obrer".

En l'entrevista de 1970 Bordiga confirma:

"Vaig rebutjar sense dubtar-ho l'oferta del càrrec de vicepresident que em va fer Zinoviev perquè no podia renunciar a continuar la meua lluita contra la política aliancista i de front únic caldejada per Zinoviev mateix i que jo havia combatut en tots els congressos precedents".

Un any després del V Congrés l'Esquerra italiana treia balanç de tota l'actitud tàctica, organitzativa i política en general posada en pràctica per la Internacional després d'aquest congrés.

Una anàlisi del funcionament que s'anava obrint pas en la Internacional es dona al juliol de 1925 en "El perill oportunista i la Internacional", article aparegut a "Stato operaio".

L'anomenada "bolxevització" que es plasmava en la còpia d'unes certes formes organitzatives (com era la cèl·lula de fàbrica) adoptades pel partit bolxevic a la Rússia tsarista per motius de seguretat, intentava sobretot fer callar les oposicions a les tàctiques empreses per la I.C. i als primers indicis de degeneració de la revolució a Rússia.

En la cèl·lula -criticava l'Esquerra- l'aïllament polític dels companys és molt més gran. Només es té contacte polític a través dels funcionaris amb el que el control burocràtic de l'aparell es torna omnipotent. A més, en la cèl·lula de fàbrica el comunista troba sempre a companys amb els quals es té abans de res en comú l'interès de categoria i d'empresa, que taponen l'ampli horitzó de la visió general de classe a nivell revolucionari.

Cap forma d'organització pot assegurar per si mateixa contra les degeneracions, però en l'organització per zones territorials es dona molta més força a la vida del partit amb el contacte directe entre obrers i intel·lectuals.

També es critica la presumpció de la Internacional quant a creure's que les glòries del passat poden bastar per a assegurar-se contra el perill de desviació oportunista. Les garanties contra l'oportunisme no poden consistir en el passat, sinó que han d'estar en tot moment en el present.

No veiem doncs -deia l'Esquerra- inconvenient en una exagerada preocupació cap al perill oportunista. Més val que es doni una crítica, encara que després es demostrï que no era fundada a que passi un fet erroni sense haver estat criticat.

Es posa l'accent així en el tancament a tota possibilitat de discussió i de crítica.

No es tracta amb això -aclaria- de repetir la santa apologia de la llibertat de pensament i de crítica com a dret de l'individu, sinó d'establir la manera fisiològica de funcionar d'un partit revolucionari.

Mentre que en la I.C. es discorria d'aquesta manera:

L'Esquerra diu que la Internacional s'equivoca. La Internacional no pot equivocar-se, per tant, l'Esquerra no té raó.

Entre bons marxistes la qüestió es plantejaria així: l'esquerra diu que la Internacional s'equivoca; per les raons a, b i c demostrem que la Internacional marxa sobre la via justa i és l'Esquerra la que s'equivoca.

L'Esquerra denuncia així mateix que entre tant xerrar d'estratègia i de maniobra per a conquerir les masses no es veia la força d'ampliar la influència de la I.C.

Als companys que se'ls encomanaven tasques de propaganda entre els obrers d'altres partits o sense partit se'ls ensenyava a liquidar tota discussió amb un "així ha dit el nostre executiu" o "així està escrit en el programa del meu partit". Mètode que serà després típic de l'estalinisme, en comptes de potenciar l'agitació a través de la crítica, la discussió i la demostració.

L'esquerra respon a l'acusació d'allunyar-se del cos de doctrina de la Internacional que seria el "leninisme".

Aclarint que no hi ha raó per canviar el nom del nostre sistema doctrinal de marxisme a leninisme ja que ambdues són idèntiques i Lenin no va ser sinó el "restaurador del marxisme" en el camp de la teoria i del programa polític.

Qui creu necessari cridar no ja marxisme sinó leninisme a la crítica de les més recents fases del capitalisme, per exemple, deixa entendre que Lenin hagi modificat en elles algunes tesis històriques i econòmiques de Marx.

Què actuals resulten algunes de les crítiques de l'Esquerra Italiana el 1924 sobre aquest tema quan diu que *"si per leninisme s'entén admetre per veritable tot el que plau afirmar a aquells que es proclamen els veritables i els majors leninistes, llavors no ens quedaria més que somriure. Ens reservem el dret de retenir o provar que moltes opinions dels etiquetats com a leninistes són quant menys antileninistes i antimarxistes."* (Lenin en el camí de la revolució, 1924).

I sobretot en el que serà després el mètode clàssic de l'oportunisme en quant a utilitzar consignes, programes i tàctiques que Lenin va utilitzar per a la revolució que estava a l'ordre del dia a Rússia però que als països de capitalisme avançat es tornen reaccionàries: *"Si per leninisme s'entén jurar sobre tota i qualsevol afirmació de Lenin durant la seva vida, llavors ni tan sols podem estar d'acord."* (Lenin en el camí de la revolució, 1924).

És precisament l'extrapolació d'unes certes tàctiques que havien estat vàlides a Rússia, als països avançats d'Europa, el que va introduir a la Internacional en l'extraviament de la via revolucionària i en la consegüent pèrdua d'independència del partit proletari a les mans de l'oportunisme i la burgesia.

Deia en aquells dies l'Esquerra:

"Nosaltres considerem el mètode tàctic de Lenin com no completament exacte en tant que no conté les garanties contra les possibilitats d'aplicació que, sent superficialment fidels, perden la finalitat revolucionària profunda que sempre va animar tot el que Lenin va sostenir i va fer. Considerem com a massa universals unes certes extensions d'experiències tàctiques russes a situacions a les quals s'afegeixen dificultats que en aquelles no existien; com el règim democràtic i el gran enverinament democràtic del proletariat... Lenin no ens deixava resolt i consolidat el problema de la tàctica de la mateixa manera que el

de la doctrina, aquest problema està encara obert, és a dir que passarà a través d'ulteriors experiències i errors. No obstant això, nosaltres afirmem que la solució tàctica de Lenin tal com ell la trobava sempre, fins i tot complint evolucions que ens semblaven arriscades, no s'allunyava mai del terreny dels principis, la qual cosa vol dir que no entrava en contradicció amb les finalitats revolucionàries últimes del moviment". (Lenin en el camí de la revolució, 1924).

L'Esquerra posa també l'accent en l'aparició d'una nova anàlisi de la situació i per tant una nova tàctica per part de la I.C.

La situació es presentava menys favorable i així era en realitat, però el diagnòstic de "l'estabilització" de la situació econòmica i social era preocupant per quant venia d'aquells que a l'examen de la situació li atribueixen un valor decisiu per establir la línia tàctica. De fet, és una manera d'actuar de l'oportunisme mancat de principis el deduir la tàctica i per tant també els principis de l'anomenada anàlisi de conjuntura.

Per al mètode revolucionari per contra només hi ha una línia tàctica a aplicar. La situació general en què ens trobem només farà variar **el nivell** d'atac.

En realitat, la nova tàctica de la I.C. en aquell any de 1925 no era sinó l'enèsima propugnació d'un règim intermig ja que no es veia de manera immediata la possibilitat de la conquesta del poder. Per tant, seria la nova tàctica el suport a règims d'"esquerra" en els diferents països.

"Un gir a l'esquerra ens fa preveure un posterior viratge a la dreta" havia dit l'Esquerra en el V Congrés de la I.C. el 1924 i en efecte s'estava un any després en ple moviment de zig-zag per part de la direcció de la internacional.

Si en l'anomenat V Congrés es llança la teoria de la socialdemocràcia com ala esquerra de la burgesia ara es donen suport als anomenats règims "d'esquerra". Dirà l'Esquerra Italiana:

"Torna amb noves paraules la vellíssima tesi que un règim de llibertat política sigui condició indispensable per a l'ulterior avanç de la classe obrera. Aquesta tesi és falsa almenys en tres quartes parts i per la part que és veritat és veritablement perillosa. En certes ocasions pot ser avantatjada la lluita del proletariat per la presència d'un govern democràtic, en unes altres pot succeir el contrari, però sempre hi ha una condició per a l'èxit de la lluita revolucionària: la independència i l'autonomia de la política desenvolupada pel partit de classe proletari".

En aquest mateix any de 1925 un grup de components de l'Esquerra del Partit Comunista d'Itàlia s'organitza amb vistes al pròxim III Congrés del partit en el que es va anomenar "Comitato d'Intesa" (Comitè d'Enteniment).

El Presidium de la Internacional no va trigar a acusar-los de fraccionisme i escissionisme.

Aquest serà el mètode que prendrà la Internacional en els anys següents, el de perseguir el fraccionisme amb mesures administratives de càstig com si el mal estigués en el sorgiment de fraccions i no en la causa política d'això. Aquest problema serà objecte de denúncia per part de l'Esquerra en la seva última intervenció en la I.C.

Amb tot, en una declaració signada, els components del "Comitato d'Intesa" asseguraran, que sacrificaran a la unitat del partit les seves opinions. *"Amb això demostrarem com nosaltres, els de l'esquerra italiana som els únics potser per als que la disciplina és una cosa seriosa i no comerciable"*.

És que l'Esquerra italiana es negava a organitzar-se en fracció per principi i sotmetre's a la disciplina d'una organització degenerada? NO.

El problema cal plantejar-lo en la inexistència de les bases

objectives a nivell internacional per a tal cosa. Tema que es veurà clar en la resposta de Bordiga a Korsch.

Però l'intent de fracció es veia inevitable malgrat les mesures administratives.

"Nosaltres creiem que el vantat destronament del 'Comitatu d'Intesa' no farà més que fomentar en el partit el fraccionisme no volgut per nosaltres i que podrà prendre's malgrat nostre les seves venjances".

Finalment, en la seva declaració adverteixen que els mals del partit romandran, però no se salvarà la posició de grups artífexs d'un mètode tan politicastre. Quant a ells conduiran sempre una lluita sense reserves contra la degeneració del partit; partit que dit sigui de pas es declarava ja el 1924 per un "front de classe antifeixista" i pel "Bloc obrer i pagès" així com per integrar-se en els grups d'ex-combatents i "d'Itàlia lliure" actuant en ells sense descobrir-se com a comunistes per a empènyer-los a la lluita contra el feixisme. (Informe de Togliatti a l'Executiu de la I.C. – 07-10-1924 - Arxiu H.D. pàgs. 192-202).

Sobre tots aquests problemes als quals ja s'al·ludia el 1925 l'Esquerra Italiana farà una exposició més sistemàtica en la que va ser la seva última intervenció en la I.C.; en el VI Executiu Ampliat de febrer de 1926.

En ella l'Esquerra fa un balanç de la bolxevització ridiculitzant la utilització d'aquest terme. *"Han fet falta vuit anys per adonar-se que els partits de la I.C. no són bolxevics. Que és necessària una transformació profunda per a elevar-los a l'altura de partits bolxevics. Ningú havia observat això abans?"* es pregunta.

Quant a la preocupació per la forma d'organització, fórmula màgica amb la qual es volia transformar i "bolxevitzar" els partits, l'Esquerra repetirà la frase que *"La revolució no és una qüestió de formes d'organització"*.

En matèria d'organització no pot haver-hi una fórmula de principi valedora per a tots els països i per a tots els temps.

Si la cèl·lula de fàbrica va ser vàlida a Rússia abans de 1917 per les mesures de seguretat davant la tremenda repressió i pel poc paper corruptor del moviment obrer que podia jugar el règim Tsarista, en occident no era vàlida aquesta forma d'organització per les raons abans indicades.

Però en la seva intervenció l'Esquerra Italiana posa l'accent abans de res en el rumb que estava prenent el règim intern dins dels partits i de la Internacional.

Era un altre "descobriments" de la bolxevització: el que faltava a totes les seccions (partits) era la disciplina de ferro dels bolxevics. I com s'aplicava aquesta disciplina: es pronunciava una prohibició contra les fraccions i es decretava l'obligació de tot membre a participar en el treball comú, qualsevol que fos la seva opinió.

El problema de les fraccions no es podia plantejar així. L'Esquerra aclarirà que no és que es tractés de convertir-se en un partit democràtic on cadascú té el dret de lluitar pel poder assegurant-se la majoria, sinó que el tema s'havia de plantejar des d'un punt de vista marxista.

És un fet que s'havia de tenir un partit comunista unit que exclouï del seu si divergències i grups diversos.

"Però això no és un principi a priori, sinó un fi cap al qual ha de tendir un veritable partit comunista i això no és possible més que quan totes les qüestions ideològiques, tàctiques i organitzatives estiguin correctament plantejades".

"...si hi ha divergències d'opinió, això prova que la política del partit està esquitxada d'errors, que no té la capacitat de combatre les tendències a la degeneració del moviment obrer que es manifesten en uns certs moments crucials. Si ens trobem

davant casos d'indisciplina, és el símptoma que aquest defecte continua existint en el partit. La disciplina és un resultat, no un punt de partida, no una espècie de plataforma incommovible (...). Per aquesta raó, una espècie de codi penal no pot ser un remei als casos freqüents de falta a la disciplina. S'ha instituït aquests últims temps en els nostres partits un règim de terror, una espècie d'esport que consisteix a intervenir, castigar, aniquilar amb un plaer molt particular, com si això fos l'ideal de la vida del partit. Els campions d'aquesta brillant operació semblen persuadits que ella constitueix una prova de capacitat i energia revolucionàries. Jo penso, per contra, que els veritables i bons revolucionaris són en general els camarades blancs d'aquestes mesures d'excepció. (...)

El mèrit no està en reprimir les rebel·lions; l'important és que no hi hagi rebel·lions. Es reconeix la unitat del partit en els resultats aconseguits, no en un règim d'amenaques i terror. Tenim necessitat de sancions en els estatuts és clar. Però han de ser excepcions, no han de convertir-se en la regla". (Intervenció en el VI Executiu Ampliat, 1926).

En aquesta línia de necessitat d'arribar a un **règim sa** dins la I.C., l'Esquerra aclarirà que les fraccions no han estat instrument de l'oportunisme -com es volia fer veure- sinó que s'han creat per a defensar-se d'ell. **Per contra, l'oportunisme va entrar sempre sota la màscara de la unitat.**

Les fraccions no són la malaltia, sinó el SÍMPTOMA que alguna cosa no marxa.

Per a posar-los remei s'han de buscar les causes històriques que l'han creat.

Les causes resideixen en els errors ideològics i polítics del partit.

No és només cada partit el que té la responsabilitat en la formació de fraccions; és **la línia de la I.C. la responsable.**

Així, es buscava la solució amb la intervenció de l'Executiu en els problemes interns de cada partit per a dictaminar la veritat, després tot s'arreglava amb la caça de caps.

Aquest mètode es va demostrar fals en el cas alemany on tan aviat es donava la culpa del fracàs a la dreta com a l'esquerra infonent la més completa desorientació.

Un altre punt succeïa amb els que s'excusaven en la situació objectiva per a justificar l'estat de prostració de l'organització.

L'Esquerra reconeixerà que la situació no era d'imminent caiguda del capitalisme. La crisi se superava i es veia un període de prosperitat.

Però aquesta situació no havia de valer d'excusa.

No es podia esperar a una situació de crisi del sistema capitalista per a consolidar **l'organització.**

"És clar que si el nostre partit és un factor dels esdeveniments, també és al mateix temps el seu producte, fins i tot si aconseguim tenir un veritable partit revolucionari. En quin sentit es reflecteixen els esdeveniments en el partit? En el sentit que creix el número dels nostres partidaris i la nostra influència sobre les masses creix quan la crisi del capitalisme ens subministra una situació favorable. Si en un moment donat, la conjuntura se'ns torna desfavorable, és possible que les nostres forces baixin quantitativament, però la nostra ideologia no ha d'acusar l'efecte i no són només la nostra tradició i la nostra organització les que han de romandre intactes, sinó també la línia política. Si creiem que, per a preparar els partits en la seva tasca revolucionària, cal recolzar-se en una situació de crisi del capitalisme, estem seguint esquemes falsos, perquè estimem llavors que és necessari per a la consolidació del nostre partit en període de crisi llarg i progressiu; però quan haguem arribat allà la situació ens haurà de fer el favor de continuar sent

revolucionària durant algun temps per a poder actuar. Si la crisi s'accentua després d'un període de conjuntura incerta serem incapaços d'explotar-la. Perquè els nostres partits, a causa de la nostra manera equívoca de veure les coses, es trobaran submergits en el desconcert i la impotència." (Intervenció en el VI Executiu Ampliat, 1926).

Finalment l'Esquerra Italiana, després de demanar una resistència internacional contra el perill de desviació dretana, subratllava la necessitat que **la I.C. en ple s'ocupi dels problemes russos** perquè la qüestió russa mai podria trobar solució en el marc tancat de Rússia únicament i proposarà per a l'any següent la celebració d'un congrés mundial en què s'inclogui en l'ordre del dia la discussió entre les relacions de la lluita del proletariat mundial i la política de l'estat rus.

Aquest congrés mai es va arribar a celebrar i aquesta va ser l'última intervenció de l'Esquerra en la I.C.

En aquell any, amb la plataforma dels 13 s'aglutina tota una oposició russa al procés de degeneració de la revolució i d'abandó del programa que duia a terme l'estalinisme.

A nivell internacional tot just existien petits grups dispersos en els partits sense un plantejament d'oposició conjunt i sense ni tan sols una mateixa visió interpretativa del procés en curs.

L'Esquerra Italiana en aquell any fa veure la necessitat i el deure de solidaritzar-se amb l'oposició russa encara que aquesta solidaritat **no podia representar una adhesió completa a les seves tesis** perquè es veia en ella una incapacitat per denunciar els factors que havien causat la degeneració de la Internacional.

Però si amb l'oposició russa es divergia en uns aspectes i en uns altres no, amb les oposicions occidentals **es divergia en el conjunt de les qüestions.**

Així ho va explicar Amadeo Bordiga a Karl Korsch (que encapçalava el grup d'oposició a Alemanya) en una carta dirigida a aquest en resposta d'una altra en què Korsch demanava a l'Esquerra Italiana que encapçalés una oposició internacional contra el "nou curs".

En la carta, datada a l'octubre de 1926, Bordiga explica que l'objectiu de l'Esquerra Italiana és *"construir una línia d'Esquerra que sigui veritablement general i no ocasional"*.

Precisament les divergències amb l'oposició occidental feien impossible això.

"D'una manera general, penso que el que avui ha de ser posat en primer pla és, més que l'organització i la maniobra, un treball previ d'elaboració d'una ideologia internacional basada en les experiències eloqüents que ha conegut el komintern. Com aquest punt està lluny de ser realitzat, tota iniciativa internacional sembla difícil".

És a dir, la formació d'una oposició internacional d'Esquerra era necessària però només podia constituir-se si naixia com un cos homogeni en el pla de la doctrina, del programa, dels principis i de la tàctica i no com un agregat d'oposicions discordants unides únicament pel vincle del rebuig a l'estalinisme, així com la III Internacional s'havia convertit en un agregat d'oposicions a la socialdemocràcia i d'això precisament calia treure una experiència.

D'altra banda, això només era possible si es feia un **BALANÇ** complet de les experiències del passat, així com del procés de degeneració.

En 1926 aquest balanç era prematur, però no era massa aviat per posar les seves bases.

LLEGEIX, RECOLZA I DIFON LA PREMSA COMUNISTA
"EL COMUNISTA"
"THE INTERNATIONALIST PROLETARIAN"
"PER IL COMUNISMO"

PER A CORRESPONDÈNCIA (sense més dades):
Apartat 52076 - 28080 MADRID – ESPANYA
www.pcielcomunista.org – pci@pcielcomunista.org
twitter.com/pcielcomunista

